

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ณัฐภูมิ ตริทอง¹ ภูกิจ ยลชญาวงศ์² ณัฐนรินทร์ เนียมประดิษฐ์³
วิชาญ จุลทริก⁴ และ วิชาวี พิจิตบันดาล⁵

วันที่รับบทความ: 21 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ: 10 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับเผยแพร่: 14 พฤษภาคม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน 3) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 4) ศึกษาปัจจัยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือประชาชนในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 396 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ และสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเอ็นเทอร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.525 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.456 3) ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยประมาณ ต่างกัน จะมีการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 4) ปัจจัยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าพยากรณ์อยู่ที่ 0.655 หรือคิดเป็น 65.50 เปอร์เซ็นต์

คำสำคัญ: การส่งเสริมการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

¹ นักศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ (ผู้ประพันธ์บทความ)

² อาจารย์ประจำ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

³ อาจารย์ประจำ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

⁴ อาจารย์ประจำ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

⁵ อาจารย์ประจำ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Public Participation in Promoting Tourism in Pai District, Mae Hong Son Province

Nattawut Treethong¹, Phukit Yonchayawong², Natnarin Niempradit³,
Witchan Junharik⁴, & Wipavee Pichitbandal⁵

Received: March 21, 2025; Revised: May 10, 2025; Accepted: May 14, 2025

Abstract

This research aims to study: 1) the level of sustainable tourism in Pai District, Mae Hong Son Province; 2) public participation in promoting tourism in Pai District, Mae Hong Son Province; 3) to compare public participation in promoting tourism in Pai District, Mae Hong Son Province, classified by personal factors; and 4) to investigate the sustainable tourism factors that affect public participation in promoting tourism in Pai District, Mae Hong Son Province. The sample group used for data collection was 396 people in Pai District, Mae Hong Son Province. The sample group was determined using Taro Yamane's formula and non-probability sampling using the accidental selection method. The tools used for data collection were questionnaires. The statistics used in the research included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, analysis of variance (ANOVA), and multiple regression analysis using the enter method. The research findings revealed that: 1) sustainable tourism was at a high level, with a mean of 3.99 and a standard deviation of 0.525. 2) The public participation in tourism promotion in Pai District, Mae Hong Son Province was at a high level, with a mean of 4.03 and a standard deviation of 0.456 3) residents with different ages, education levels, occupations, and average monthly incomes showed statistically significant differences in public participation in promoting tourism in Pai District, Mae Hong Son Province, at the 0.05 level; and 4) sustainable tourism factors significantly affected public participation in promoting tourism in Pai District, Mae Hong Son Province, at the 0.05 statistical significance level, with a predictive value of 0.655 or 65.50%.

Keywords: Tourism Promotion, Public Participation, Pai District, Mae Hong Son Province

¹ Student, Master of Public Administration Program Southeast Asia University (Corresponding Author)

² Master of Public Administration Program Southeast Asia University

³ Master of Public Administration Program Southeast Asia University

⁴ Master of Public Administration Program Southeast Asia University

⁵ Master of Public Administration Program Southeast Asia University

บทนำ

การท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นเรื่องใกล้ตัวกว่าที่คิดเนื่องจากมีบทบาทมากขึ้นในสังคมโลกและยิ่งมากขึ้นในชุมชนท้องถิ่นเมื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ขยายอาณาเขตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจเข้าใกล้วิถีชีวิตของชุมชนมากขึ้น ในขณะที่แนวโน้มการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการเติบโตในทิศทางบวกนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งให้ความสนใจกับการเดินทางไปสัมผัสความจริงแท้ดั้งเดิมของพื้นที่ต่าง ๆ ในไทยเพิ่มมากขึ้น การท่องเที่ยวไม่ได้กระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่หากมีการกระจายตัวสู่ชุมชนส่งผลให้ท้องถิ่นหลายแห่งตั้งรับการมาถึงของนักท่องเที่ยวมาเป็นการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต ขณะเดียวกันภาครัฐก็ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มมากขึ้นจากการประกาศให้ท่องเที่ยววิถีไทยเป็นวาระแห่งชาติ มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปในทิศทางที่ยั่งยืน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงถือเป็นอุตสาหกรรมแห่งความหวังที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยมากเป็นอันดับต้นๆ และมีความสำคัญโดยตรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอันส่งผลให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศดีขึ้น การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแม้ว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น มีการลงทุนและสร้างรายได้เข้าประเทศแต่ก็ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต ของสถานที่นั้น ๆ หากไม่มีการจัดการที่ดีพอ (อรรถพร กีก้างพล, 2564) ซึ่งภาครัฐของไทยมีนโยบายส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวของไทยอย่างต่อเนื่อง เห็นได้ชัดจากการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่วางจุดหมายให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570) ที่กำหนดเป้าหมายให้การท่องเที่ยวไทยมีความเข้มแข็งและสมดุล รวมถึงเพื่อกำหนดทิศทางให้เป็นไปตามเป้าหมายของหน่วยงาน มุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบชัดเจน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานของกองพัฒนาบริการท่องเที่ยวใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ในการพัฒนาภาคบริการท่องเที่ยวของประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม (กรมการท่องเที่ยว, 2565)

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องทำอย่างมีส่วนร่วม หรือ Co-creation ทฤษฎีนี้คิดค้นและเขียนขึ้นเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2553-2561) ถือเป็นกุญแจเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้การประสานเชื่อมโยงเครือข่ายจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาควิชาการ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนมา ‘ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์’ โดยมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1) เน้นการนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นไทยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพมากกว่าเน้นปริมาณนักท่องเที่ยว โดยมุ่งการสร้างคุณค่าและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง 2) มีการบริหารจัดการที่สมดุลระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยวกับผลประโยชน์ของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ยึดหลักความสมดุลของเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อมิให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ และป้องกันกลุ่มทุนนอกพื้นที่เข้ามากอบโกยผลประโยชน์ และทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมให้กับแหล่งท่องเที่ยว 3) มีการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ เพื่อดึงดูด

นักท่องเที่ยวให้เข้ามาในช่วงนอกเทศกาลท่องเที่ยวโดยต้องเป็นกิจกรรมใหม่ ๆ ที่น่าสนใจและซ้ำเสริมกัน 4) เน้นการบูรณาการการทำงานระหว่างชุมชนท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มุ่งเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ 5) มีการรับฟังความเห็นระหว่างกัน ทั้งชุมชน ประชาชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและหาทางออกเพื่อเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561)

จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้รับสมญานามว่าเป็น “เมืองสามหมอก” เนื่องจากมีภูมิประเทศที่รายล้อมด้วยภูเขาสูงสลับซับซ้อน จึงมีอากาศเย็นสบายและมีหมอกปกคลุมตลอดทั้งปี สถานที่ท่องเที่ยวสุดฮิตแห่งหนึ่งในจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่เป็นที่นิยมทั้งในหมู่นักท่องเที่ยวไทยและต่างชาติคืออำเภอปาย ซึ่งเป็นเมืองเล็ก ๆ ที่ขึ้นชื่อในเรื่องของวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและธรรมชาติที่สวยงาม ภายในอำเภอปายมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจได้แก่ โป่งน้ำร้อนไทรงามปาย กองแลนหรือปายแคนยอน และจุดชมวิวยุทธนโหลที่สามารถมองไปเห็นทัศนียภาพที่สวยงามและมีภูมิเป็นระเบียบสำหรับคล้องกุญแจ โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังแม่ฮ่องสอนจะกระจายตัวกันไปทุกพื้นที่ ทั้งปาย ปางมะผ้า อำเภอเมือง เขารักไทย ปางอุ๋ง ขุนยวม แม่ลาน้อย ไปจนถึงแม่ สะเรียง สบเมย ข้อดีคือ รายได้ของแม่ฮ่องสอนกระจายตัวไป ไม่กระจุกเฉพาะที่ใดที่หนึ่ง แต่เมื่อเวลาผ่านไป กระแสการท่องเที่ยวในแม่ฮ่องสอนค่อยซาลง เที่ยวบินเริ่มมีผู้ใช้บริการน้อยลง จนกระทั่งบางปีต้องยกเลิกเที่ยวบินไป แต่เมื่อไม่นานมานี้เองที่สายการบินนกแอร์เริ่มเข้ามาทำการเดินเที่ยวบินแบบเดินทางจากกรุงเทพ-แม่ฮ่องสอน (บินตรง) แต่ไม่สามารถบินได้ทุกวัน หากจะเป็นสลับวัน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงและนักท่องเที่ยวคนไทยนิยมเดินทางทางรถยนต์เพื่อจะได้แวะชมวิวทิวทัศน์ (สอยแก้ว คำมาลา, 2565)

อำเภอปาย เป็นอำเภอเล็ก ๆ กลางหุบเขาของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้วยความงดงามของเมืองกลางหุบเขาสลับซับซ้อน ทัศนียภาพที่อยู่ท่ามกลางภูเขาอันสวยงามประกอบกับอากาศที่หนาวเย็น และวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่มีความหลากหลายโดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้อำเภอปายกลายเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวได้ไม่ยาก โดยในยุคเริ่มแรก นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภท Backpacker ที่ดันดันฝ่าฟันระยะทางโค้งนับร้อยนับพันมาสัมผัสบรรยากาศของเมืองปาย (Thai PBS, 2023) ในปัจจุบันรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอปาย มีการเปลี่ยนแปลงไปหลังจากเกิดวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสนใจเกี่ยวกับธรรมชาติที่สวยงาม อากาศที่บริสุทธิ์ ความสุขสงบของผู้คนท้องถิ่น และกิจกรรมการท่องเที่ยวมักมุ่งเน้นไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพิ่มมากขึ้น โดยจะสังเกตเห็นได้จากตัวเลขของผู้ประกอบการด้านสุขภาพ อาทิ สปา โยคะสตูดิโอ เอทีวี จิบไลน์ คาเฟ่ในรูปแบบของ Co-Working Space เพื่อตอบสนองพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในรูปแบบดิจิทัลโนแมด (Digital Nomad) และใช้ระยะเวลาพำนักในพื้นที่ในรูปแบบ Long Stay มากขึ้น แต่ปาย ก็เจอกับอุปสรรคหลายอย่าง ทั้งการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ยากลำบาก รวมถึงปัญหาฝุ่นควันในช่วงฤดูแล้ง (ชูชีพ พงษ์ไชย, 2567) ซึ่งจากปัญหาที่กล่าวมานั้น แสดงให้เห็นว่า ปัญหาเหล่านั้นไม่สามารถแก้ไขได้เพียง

บุคคล หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่ต้องเกิดจากความร่วมมือทั้งจากประชาชนในชุมชน หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน และตัวนักท่องเที่ยวเอง ถึงจะสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งสามารถนำผลการศึกษาไปพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มากยิ่งขึ้น

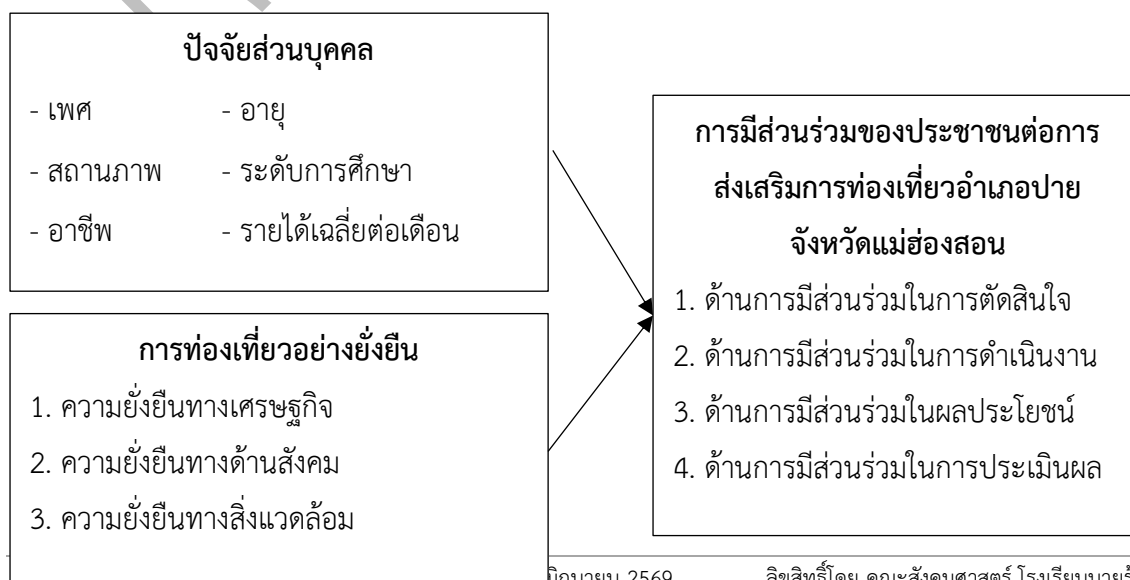
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- 3) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 4) เพื่อศึกษาปัจจัยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

สมมติฐานของการวิจัย

- 1) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนอยู่ในระดับมาก
- 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ในระดับมาก
- 3) ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกัน
- 4) ปัจจัยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนในอำเภอบาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 38,720 คน (สำนักสถิติจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2567)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้คำถามแบบเลือกตอบ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบทั้งหมด 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ด้านความยั่งยืนทางสังคม และด้านความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอบาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

3) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามชุดนี้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาจากดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ซึ่งเกณฑ์ที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป โดยผลการประเมินได้ค่าเฉลี่ย IOC เท่ากับ 0.830 จากนั้นได้นำไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient; α) ผลปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.890 แสดงว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีคุณภาพและประสิทธิภาพเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงได้

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

(1) ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย พร้อมกับตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และความสมบูรณ์

(2) ดำเนินการแจกแบบสอบถามและได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด แล้วนำแบบสอบถามมาสำรวจความครบถ้วนของเนื้อหาในแบบสอบถาม พบว่าเป็นฉบับที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 396 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) ใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบที (T-Test) สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรสองกลุ่ม การทดสอบเอฟ (F-Test) สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรมากกว่าสองกลุ่ม และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อพยากรณ์อิทธิพลของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผลการวิจัย

1) จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 53.0 และเพศหญิง จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 มีอายุระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8 อยู่ในสถานภาพสมรส จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 63.9 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,000 – 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.1

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยภาพรวม

ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ	3.99	.606	มาก	2
2. ด้านความยั่งยืนทางด้านสังคม	4.02	.552	มาก	1
3. ด้านความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม	3.94	.623	มาก	3
รวม	3.99	.525	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.99) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านความยั่งยืนทางด้านสังคม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.02) ด้านความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.99) และด้านความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = 3.94)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยภาพรวม

ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.97	.601	มาก	4
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.98	.595	มาก	3
3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	4.04	.549	มาก	2
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.11	.472	มาก	1
รวม	4.03	.456	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.03$) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.11$) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.04$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.98$) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.97$)

3) ผลการพิสูจน์สมมติฐาน

สมมติฐานข้อ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์สามารถแสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยส่วนบุคคล	Sig
เพศ	.114
อายุ	.003*
สถานภาพ	.135
ระดับการศึกษา	.019*
อาชีพ	.003*
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	.009*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ และสถานภาพ แตกต่างกัน ไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อ 2 ปัจจัยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	B	Std.error	Beta		
(Constant)	1.198	.105		11.436	.000
ด้านความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ	.185	.033	.246	5.632	.000*
ด้านความยั่งยืนทางด้านสังคม	.329	.038	.398	8.636	.000*
ด้านความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม	.195	.031	.266	6.206	.000*
R = 0.809		R ² = 0.655		Sig = 0.000*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ($t=5.632$, $Sig.=.000$) ด้านความยั่งยืนทางด้านสังคม ($t=8.636$, $Sig.=.000$) และด้านความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม ($t=6.206$, $Sig.=.000$) ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1) จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน จะมีการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกัน พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน จะมีการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณาณิกา แสนธรรม (2564) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการทำแผนชุมชน เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า อายุแตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิพลรัตน์ คงยงค์ (2566) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษา พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี แตกต่างกัน

2) จากการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณาฎิภา แสนธรรม (2564) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการทำแผนชุมชน เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาแตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิพลรัตน์ คงยงค์ (2566) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษา พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี แตกต่างกัน

3) จากการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน จะมีการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิพลรัตน์ คงยงค์ (2566) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษา พบว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิจจุรา ชัยบิล (2563) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในเขตอำเภอนาหม จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า อาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในเขตอำเภอนาหม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) จากการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยประมาณต่างกัน จะมีการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวุฒิ ทรัพย์ และ ปรรธนา หลีกภัย (2565) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิจจุรา ชัยบิล (2563) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในเขตอำเภอนาหม จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในเขตอำเภอนาหม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5) จากการศึกษา พบว่าปัจจัยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ World Tourism Organization (2004) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือการท่องเที่ยวของทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ มีการบริหารจัดการอย่างดีเยี่ยมจากทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นเกิดการมีส่วนร่วม เป็นการกำหนดแนวทางการพัฒนาและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และ

สุนทรียภาพแก่สังคม โดยจะต้องมีการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างรู้คุณค่าและเกิดความยั่งยืน เนื่องจากจะต้องใช้ทรัพยากรในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น ภายใต้ขีดความสามารถของสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติในการรองรับนักท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน รักษาวัฒนธรรม ระบบนิเวศ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น โดยเกิดผลกระทบน้อยที่สุดเพื่อที่จะใช้ประโยชน์ได้ในระยะยาว โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างสมดุล ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับแนวคิดของ เมธธาวิณ พลโยธี (2565) กล่าวว่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น คือการท่องเที่ยวที่เน้นการนำเสนอความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวของสถานที่นั้นๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ เพื่อเป็นการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการบริหารจัดการร่วมกับชุมชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว โดยร่วมมือกันในการรักษาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้ง 3 ด้าน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังนี้

(1) ด้านความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำการกระจายรายได้สู่ชุมชน ให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และควรผลักดันและสนับสนุนการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวรับทราบถึงข้อมูล และเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีรายได้จากการเก็บภาษีท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

(2) ด้านความยั่งยืนทางด้านสังคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำการรักษาและการเสริมสร้างระบบสนับสนุนชีวิตของชาวบ้าน รับรู้และเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่าง และควรมีการกระจายความเท่าเทียมกันของผลประโยชน์

(3) ด้านความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ โดยทำการควบคุมไม่ให้เกิดกิจกรรมที่เกิดผลเสียแก่สภาพแวดล้อม ทั้งทางน้ำ ทางบก และทางอากาศ

2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการได้ข้อมูลการมีส่วนร่วมเชิงลึก

(2) ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (2565). แผนพัฒนาบริหารท่องเที่ยว พ.ศ. 2566-2570. แผนปฏิบัติการกองพัฒนาบริหารท่องเที่ยว.

กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม. (2567). แม่ฮ่องสอน “เมืองสามหมอก” หมอกอะไรบ้าง. ศิลปวัฒนธรรม.

https://www.silpa-mag.com/culture/article_105056

ชนิจฐา ชัยปิล. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริม การท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตอำเภอนาหม จังหวัดนครพนม [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ชูชีพ พงษ์ไชย. (2567, 20 กันยายน). “พาย” จัดระเบียบท่องเที่ยวมุ่งสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน. เดลินิวส์.

<https://www.dailynews.co.th/news/3645989/>

ณัฐภูมิ ทรัพย์ และปรารณา หลีกภัย. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 13(1), 67-83.

ณานิภา แสนธรรม. (2564). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการทำแผนชุมชน เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร. วารสารมหาจุฬาลงกรณ, 11(1).

พระครูสุตวรธรรมกิจ. (2564). ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวงานประเพณีบุญผะเหวด จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารภูมิวิเทศพัฒนาอย่างยั่งยืน, 2(2).

พระมหาจักรกฤษ ทินนปัญญา. (2562). ความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม [วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เมษธาวิณ พลโยธี. (2565). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา ชุมชนไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. วารสารวิชาการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 18(1), 1-25.

วิพลรัตน์ คงยงค์. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง. ใน การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14 (น. 697-711). มหาวิทยาลัยมหาดไทย.

สอยแก้ว คำมาลา. (2565). ไฮซีซั่น 2565 เมื่อการท่องเที่ยวเริ่มฟื้นตัว เช็กกระแสแม่ฮ่องสอน. The Citizen Plus. <https://thecitizen.plus/node/66585>

สำนักสถิติจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2567). รายงานสถิติจังหวัดแม่ฮ่องสอน พ.ศ. 2567. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2561). การท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเรื่องใกล้ตัวกว่าที่คิด. TAT Review Magazine.

<https://tatreviewmagazine.com/article/community-based-tourism/>

อรรถพร กีก้างพล. (2564). แนวทางการแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน. วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ, 4(2).

Thai PBS. (2023). *ปลายทาง...ที่ป่วย*. The Citizen Plus. <https://thecitizen.plus/node/82635>

World Tourism Organization. (2004). *Indicators of sustainable development for tourism destinations: A guidebook*. World Tourism Organization.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.